

УДК 330.4:338.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.26.9>**Савченко Р.О.**

аспірант,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-6903-9925>**Сергієнко О.А.**

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри підприємництва, торгівлі і логістики,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9796-9218>**Шапран Є.М.**

доктор технічних наук, професор,

професор кафедри підприємництва, торгівлі і логістики,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9236-0905>**Savchenko Roman, Serhiienko Olena, Shapran Evgen**
National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

ОГЛЯД СВІТОВИХ ІНДЕКСІВ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ РИНКОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

OVERVIEW OF WORLD INDICES AND THEIR ROLE IN THE MARKET TRENDS FORMATION

Стаття присвячено комплексному огляду провідних світових фондових індексів та визначенню їх ролі у формуванні сучасних ринкових тенденцій. Розглянуто специфіку складу та методів розрахунку індексів S&P 500, Dow Jones Industrial Average, NASDAQ Composite та FTSE 100, а також їхнє значення як діагностичних і прогностичних інструментів. Показано, що динаміка цих індикаторів не лише відображає стан економік США та Великої Британії, але й задає напрями руху капіталу на глобальному рівні. Встановлено, що індекси виконують функції барометрів інвестиційних настроїв, слугують основою для розробки торгових стратегій і хеджування ризиків, а також впливають на економічну політику країн із розвинутими та такими, що формуються, ринками. Зроблено висновок, що комплексний аналіз фондових індексів є ключовим для прогнозування фінансових процесів і забезпечення стійкості інвестиційних рішень у глобальній економіці.

Ключові слова: фондові індекси, ринкові тенденції, S&P 500, Dow Jones, NASDAQ, FTSE 100, глобальні фінансові ринки.

The article provides a review of the world's leading stock indices and their role in shaping modern market trends. It examines the S&P 500, Dow Jones Industrial Average, NASDAQ Composite, and FTSE 100 as indicators reflecting not only national economies but also global financial processes. The composition of indices, their calculation methods, representativeness, and the influence of individual companies are analyzed. Special attention is paid to their diagnostic role in monitoring current market conditions and their prognostic role in forecasting changes in the investment environment. Stock indices are shown to be not only statistical measures but also essential tools for investors, analysts, and governments. They shape market sentiment, influence financial decision-making, support risk management strategies, and underpin derivative instruments and trading approaches. Their movements reflect both domestic and external drivers, including monetary policy, macroeconomic indicators, innovation in technology, and international trade relations. The study highlights that the S&P 500 is the most representative indicator of the U.S. economy and a global financial barometer. The Dow Jones

Industrial Average, with its focus on a limited number of large corporations, is viewed as a measure of stability for “blue chips.” The NASDAQ Composite captures the dynamics of high-tech companies, sensitive to innovation and volatility. The FTSE 100 reflects the British market but has a pronounced global scope due to the international operations of its largest firms. It is concluded that the comprehensive analysis of global stock indices helps identify patterns in market processes and design effective strategies for both investors and policymakers. Under conditions of rising global interdependence, the study of these indicators becomes a crucial tool for predicting capital flows, managing risks, and ensuring the resilience of national economies.

Keywords: stock indices, market trends, global financial markets, S&P 500, Dow Jones, NASDAQ, FTSE 100, investment risks, economic policy.

Постановка проблеми. Посилення взаємозалежності глобальних фінансових ринків визначає не лише внутрішній інвестиційний клімат окремих країн, а й формує загальні напрями руху капіталу у світовій економіці, перетворюючи індекси на своєрідні «барометри» глобальної фінансової стабільності. Індекси концентрують у собі колективні очікування інвесторів, відображають зміни у прибутковості компаній, реакцію на політичні рішення, а також наслідки глобальних викликів – від воєнних конфліктів до екологічних катастроф. Саме тому дослідження індексів дозволяє сформувати цілісне уявлення про напрямок розвитку ринкових процесів і сприяє підвищенню ефективності управлінських та інвестиційних рішень. Для економіки України, яка дедалі активніше інтегрується у міжнародні фінансові процеси, аналіз світових індексів постає ключовим інструментом прогнозування ринкових змін, що забезпечує можливість своєчасного коригування внутрішньої фінансової політики та формування ефективних стратегій управління ризиками на основі глибокого розуміння взаємозв'язків між глобальними й національними ринками. Крім того, стрімкий розвиток цифрових технологій, що відкриває нові можливості для оперативного збору й опрацювання даних, забезпечує не лише швидший, а й більш глибокий аналіз індексів, сприяючи формуванню якісно нового рівня дослідження глобальних тенденцій. Таким чином, дослідження світових індексів та їх ролі у формуванні ринкових тенденцій є вкрай актуальним як з наукової, так і з практичної точки зору, що дозволяє глибше зрозуміти механізми функціонування глобальних фінансових ринків, забезпечує надійнішу основу для прогнозування економічних процесів і сприяє виробленню збалансованих управлінських рішень на рівні підприємств, держави та міжнародних організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна наукова дискусія щодо ролі світових індексів у формуванні ринкових тенденцій концентрується навколо взаємозв'язку між ринками та спіловер-ефектів (англ. spillover effect), коли події чи дії в одній сфері, регіоні чи секторі впливають на процеси в інших, навіть якщо вони здаються непов'язаними. Питанням дослідження прибутковості фінансових активів та поширення волатильності як для розвинених, так і для ринків, що формуються для відслідковування динаміки передачі шоків у різні фази циклу присвячено роботи Diebold F. [1], Smales L. [2], Altinkeski B. [3], Liu Q. [4]. Інтернаціоналізація ринків капіталу через включення внутрішніх акцій до глобальних індексів (MSCI) досліджувалася в роботах Elsayed A. [5], Pavliuk O. [6], Безвух С. [7], Сігаш Т. [8]. Аналіз наукової літератури показує, що індекси слугують емпіричним барометром політичної та регуляторної невизначеності національної економіки, що набуває особливої ваги для країн із ринками, що формуються, зокрема для України. Однак, незважаючи на значну кількість публікацій, у науковій літературі й досі бракує цілісного розуміння того, як саме світові індекси не лише відображають очікування, а й виступають трансмітерами стресу та інституційних змін, що ускладнює визначення їхньої реальної ролі у формуванні довгострокових ринкових тенденцій.

Формулювання цілей статті. Метою статті є здійснення комплексного огляду світових фондових індексів та визначення їхньої ролі у формуванні сучасних ринкових тенденцій, а також впливу на динаміку глобальних і національних ринків.

Виклад основного матеріалу. Світові фондові індекси є статистичними показниками, що відображають зміну цін цінних паперів у визначеній групі (індексному кошику). Вони слугують ключовим орієнтиром для інвесторів, аналітиків та регуляторів, дозволяючи оцінювати стан і динаміку фондового ринку. Прогнозування індексу цін на акції є ключовим елементом інвестиційної стратегії, оскільки допомагає інвесторам орієнтуватися в майбутніх ринкових трендах. Через високу волатильність фондового ринку передбачити точну зміну курсу акцій дуже складно, адже чисельні значення індексів самі по собі часто мають обмежений сенс. Важливіше аналізувати динаміку цих індексів у часовому проміжку, оскільки саме це дає можливість визначити напрямок розвитку ринку. Фондові індекси, залежно від їхніх коливань, можуть відображати поведінку як окремих цінних паперів, так і ринку в цілому, слугуючи індикатором настроїв інвесторів і макроекономічних тенденцій. Останні прогнози на 2025 рік вказують на помірне зростання основних індексів, таких як S&P 500, що демонструє оптимізм експертів щодо розвитку економіки, незважаючи на потенційні ризики, пов'язані з монетарною політикою та глобальними викликами []. Отже, враховуючи динаміку індексів у часі та численні фактори, які на них впливають, інвесторам слід фокусуватися на виявленні довгострокових тенденцій і сигналів ринку, а не тільки на поточних значеннях індексів, що дозволяє приймати більш обґрунтовані рішення щодо формування портфелю та управління ризиками у складних умовах ринку. Головні світові індекси, такі як S&P 500, Dow Jones, NASDAQ, FTSE 100, Nikkei 225, відображають тенденції на фондових ринках великих економік і використовуються як економічні індикатори для оцінки стану ринку та інвестиційного клімату. Індекси виконують кілька ключових ролей у формуванні ринкових тенденцій (рис. 1).

Індекси виконують кілька ключових ролей у формуванні ринкових тенденцій, зокрема, вони слугують діагностичними інструментами, що показують поточний стан і тренди розвитку ринку. Фондові індекси є індикативними інструментами для аналізу і прогнозування змін на ринку цінних паперів у короткостроковій і довгостроковій перспективах, що дозволяє своєчасно виявляти можливі ризики та потенційні точки зростання. Вони забезпечують основу для прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень, формування збалансованих портфелів і розробки стратегій управління ризиками. Завдяки цьому індекси виступають важливим елементом механізму

Рис. 1. Роль та значення фондових індексів у ринкових процесах

Джерело: [2, 4, 8]

забезпечення фінансової стабільності та підвищення ефективності функціонування ринку капіталу. Визначення на основі фондових індексів формує ринкові настрої та поведінку інвесторів, безпосередньо впливаючи на їхні інвестиційні рішення. Фондові індекси становлять основу для створення та функціонування деривативних фінансових інструментів, зокрема ф'ючерсів і опціонів, які широко застосовуються учасниками ринку для хеджування цінних ризиків, диверсифікації портфелів та реалізації різноманітних торгових стратегій, що підвищує гнучкість і ефективність управління фінансовими ресурсами. Крім того, фондові індекси справляють відчутний вплив на формування глобальних економічних тенденцій, оскільки динаміка їх руху привертає увагу інвесторів, аналітиків та урядів до окремих секторів економіки й регіонів, що демонструють зростання, стимулюючи перерозподіл капіталу, посилення інвестиційних потоків та визначення пріоритетів у міжнародній економічній політиці. Світові індекси є важливим інструментом для державних органів, бізнесу та інвесторів, які на їх основі оцінюють тенденції попиту, пропозиції, економічний розвиток і приймають стратегічні рішення. Таким чином, світові фондові індекси відіграють фундаментальну роль у формуванні ринкових тенденцій, слугуючи одночасно індикаторами, аналітичними інструментами та основою для інвестицій і торгових стратегій на глобальному рівні.

Індекс S&P 500 – це один із провідних фондових індексів світу, що включає 500 найбільших публічних компаній США з найбільшою ринковою капіталізацією, широко використовується як індикатор загального стану американського фондового ринку та економіки загалом. Індекс охоплює такі сектори, як технології, фінанси, охорона здоров'я, енергетика тощо, що робить його максимально репрезентативним для ринку (рис. 2).

Станом на 2025 рік S&P 500 демонструє стійке зростання, оновлюючи історичні максимуми, що свідчить про позитивні настрої інвесторів та впевненість у майбутньому економічному розвитку. Індекс відображає не тільки поточні ціни акцій, а й інвестиційні тренди, дозволяючи прогнозувати майбутні зміни ринку. Серед ключових драйверів росту – хороші фінансові результати технологічних гігантів (Apple, Microsoft, Alphabet) та загальне зниження інфляційного тиску. Прогнози на 2025 рік різняться, але більшість аналітиків очікують помірне зростання індексу з можливістю коливань через економічні і геополітичні чинники. Важливо, що S&P 500 слугує ключовим орієнтиром для глобальних інвесторів, показуючи вектор розвитку не лише

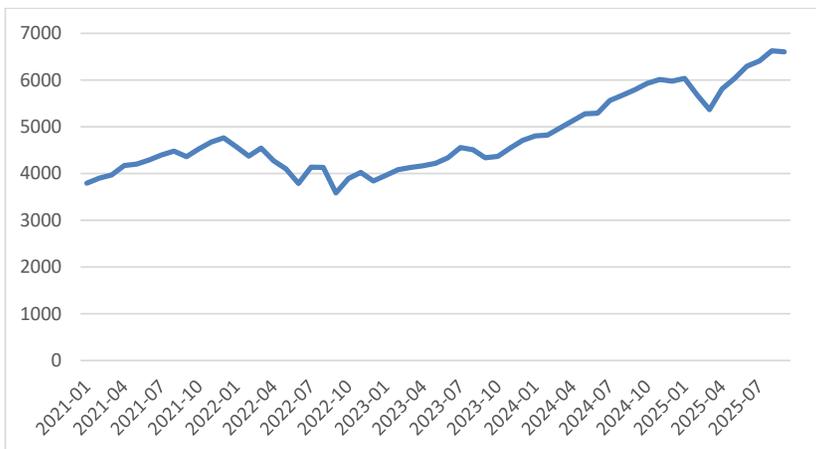

Рис. 2. Динаміка індексу S&P 500, 2021–2025 рр.

Джерело: [9]

американського, а й світового ринку цінних паперів. Ключові компоненти індексу S&P 500 – це 500 найбільших публічних компаній США, обраних за ринковою капіталізацією та ліквідністю. Індекс включає компанії з різних секторів економіки, що робить його репрезентативним індикатором стану американського фондового ринку. Серед основних секторів, представлених в S&P 500, виділяють: інформаційні технології; охорона здоров'я; фінанси; споживчі товари не першої необхідності, послуги зв'язку, промисловість, енергетика, комунальні послуги, матеріали та нерухомість. Компанії, що входять до індексу, повинні відповідати ряду критеріїв, зокрема мати високу ринкову капіталізацію (понад 14,5 млрд доларів), позитивний прибуток за останні квартали, значний обсяг вільного обігу акцій, а також бути зареєстрованими на NYSE або NASDAQ.

Таким чином, S&P 500 є капіталізаційно зваженим індексом, де компанії з найбільшим ринковим капіталом мають більший вплив на його значення, що робить його важливим інструментом для оцінки загального стану економіки США. У 2025 році індекс S&P 500 залишається одним із ключових барометрів стану світової економіки, проте його рух визначатиметься низкою ризиків. Передусім варто відзначити ринковий ризик: будь-які економічні потрясіння чи корекції можуть призвести до значних коливань. Історія доводить, що навіть стійкі ринки не застраховані від різких падінь – як це було під час фінансової кризи 2008 року чи на початку пандемії COVID-19 у 2020-му.

Важливою особливістю S&P 500 є його структура, у якій вагому частку займають технологічні компанії. Така концентрація створює ризик секторного дисбалансу: проблеми в IT-сегменті або уповільнення інноваційних галузей можуть спричинити значний негативний вплив на загальну динаміку індексу. Це підвищує його чутливість до змін у глобальному технологічному середовищі. Економічні ризики також матимуть вирішальне значення. Політика Федеральної резервної системи США, зокрема зміни відсоткових ставок, впливає на вартість запозичень і ліквідність ринку. Додатковим чинником нестабільності є рівень інфляції та можливість рецесії, які можуть обмежувати економічне зростання та провокувати падіння індексу. Не менш важливим є фактор геополітичної нестабільності. Торговельні війни, політичні конфлікти, міжнародні санкції та інші події глобального масштабу створюють невизначеність, що посилює волатильність ринку. Індекс S&P 500, як глобальний фінансовий індикатор, особливо чутливо реагує на ці виклики. Ризики, пов'язані з фінансовою стабільністю, також заслуговують уваги. Проблеми у банківському секторі, питання ліквідності та значне боргове навантаження США можуть дестабілізувати ринок і негативно позначитися на вартості активів. У таких умовах зростає ймовірність відтоку інвесторів та зниження капіталізації індексу. Корпоративний фактор теж є важливим. Негативні чи слабкі квартальні звіти компаній, що входять до S&P 500, здатні знижувати довіру інвесторів і провокувати падіння котирувань. Крім того, процеси злиттів і поглинань можуть спричиняти як позитивні ефекти (за рахунок синергії та посилення конкурентних переваг), так і негативні, пов'язані з регуляторними обмеженнями чи невдалою інтеграцією. Таким чином, рух індексу S&P 500 у 2025 році формуватиметься під впливом складного комплексу ризиків – від макроекономічних і геополітичних до фінансових і корпоративних. Це робить його прогнозування надзвичайно складним завданням та вимагає від інвесторів уважного моніторингу глобальних тенденцій і диверсифікації портфелів з метою зниження потенційних втрат. Dow Jones Industrial Average (DJI) – це один із найстаріших і найвідоміших фондових індексів США, що включає 30 провідних промислових компаній країни. Він відображає стан великої частини економіки США, особливо важливих промислових та технологічних секторів (рис. 3).

Індекс DJI складається з 30 великих компаній з різних секторів, включаючи технології, фінанси, охорону здоров'я, споживчі товари, промисловість, енергетику, які мають

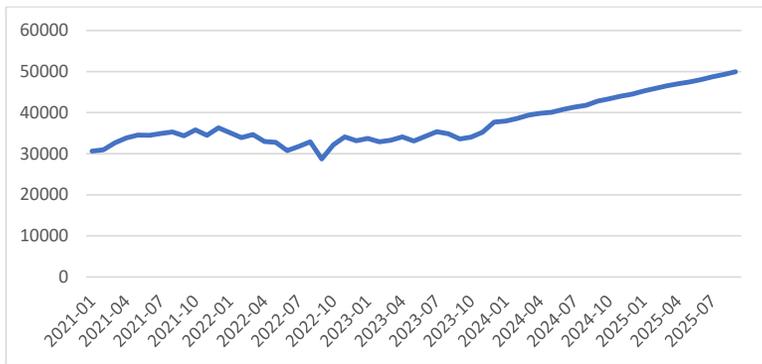

Рис. 3. Тренди розвитку фондового індексу Dow Jones, 2021–2025 рр.

Джерело: [9]

значну ринкову капіталізацію та вплив на економіку. DJI є ціновим зваженим індексом, тобто вплив компаній залежить від їхніх цін акцій, а не лише ринкової капіталізації. Серед відомих компаній у складі індексу: Apple, Boeing, Coca-Cola, Goldman Sachs, Microsoft, Johnson & Johnson, Chevron, McDonald's, Nike та інші. Таким чином, індекс відображає економічні та ринкові зміни, слугуючи показником загальної динаміки американського фондового ринку. Станом на 2025 рік Dow Jones зберігає статус одного з ключових індикаторів для інвесторів і аналітиків, що оцінюють стан американської економіки та фондового ринку загалом. Поточний список компонентів індексу Dow Jones Industrial Average (DJI) включає 30 провідних американських компаній з різних секторів економіки. Індекс є ціновозваженим, що означає вагу кожної компанії визначає ціна її акцій, а не ринкова капіталізація. Вага кожної компанії в індексі динамічна і залежить від ціни її акцій, оскільки Dow Jones – ціновозважений індекс. Тож компанії з вищою ціною акцій матимуть більший вплив на індекс, незалежно від розміру ринкової капіталізації. Індекс NASDAQ Composite – це широкий фондовий індекс, який включає понад 3 000 компаній, що котируються на біржі NASDAQ, як американських, так і міжнародних. Даний індекс вважається важливим показником динаміки високо-технологічних та зростаючих компаній, оскільки NASDAQ традиційно орієнтований на технологічний сектор. Індекс NASDAQ Composite має наступні ключові характеристики: включає широкий спектр компаній, включаючи технології, біотехнології, телекомунікації, споживчі послуги тощо; розраховується як капіталізаційно зважений індекс: вага компанії визначається ринковою капіталізацією, що дорівнює числу акцій, помноженому на їх ціну; має значну частку міжнародних компаній у складі. Крім того, індекс слугує барометром для інвесторів, які орієнтуються на технологічний сектор та інновації, є одним із провідних індикаторів стану фондового ринку США (рис. 4). Домінуючими секторами у складі індексу NASDAQ Composite станом на 2025 рік є:

- технології – близько 55-60% ваги індексу. Основні компанії: Apple, Microsoft, Nvidia, Meta, Alphabet. Цей сектор є головним драйвером руху індексу, особливо завдяки розвитку штучного інтелекту та хмарних технологій;
- споживчі товари не першої необхідності (Consumer Discretionary) – приблизно 17–18%. Тут лідирують компанії, що пропонують інноваційні товари та послуги;
- охорона здоров'я – близько 8%. Включає біотехнології, медичне обладнання та фармацевтику;
- фінанси – приблизно 3–4%;
- комунікації та телекомунікації – близько 3%;
- інші сектори (енергетика, матеріали, споживчі товари першої необхідності) представлені меншою мірою.

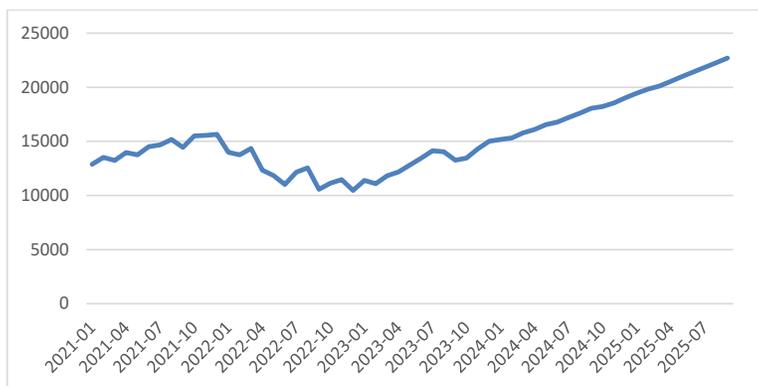

Рис. 4. Графік коливань фондового індексу NASDAQ, 2021–2025 рр.
Джерело: [9]

Таким чином, NASDAQ Composite – це в першу чергу індекс технологічної орієнтації з сильною присутністю інноваційних секторів, що відображає сучасні тренди у світі економіки та інвестицій. У 2025 році індекс NASDAQ перебуває під впливом кількох короткострокових ризиків, що формують складний і динамічний ринковий фон. Одним із головних чинників є економічна невизначеність, пов'язана із загрозами уповільнення економічного зростання США. Цей процес посилюється інверсією кривої доходностей державних облігацій, яка традиційно сигналізує про ймовірність рецесійних тенденцій. Вагому роль у коливаннях NASDAQ відіграє монетарна політика Федеральної резервної системи США. Зміни у ключових ставках можуть підвищити волатильність ринку, що особливо відчутно позначається на технологічному секторі, який має найбільшу питому вагу в структурі індексу. Додатковим джерелом нестабільності виступають геополітичні фактори та торговельні суперечки, здатні спричинити перебої у постачанні та зростання витрат компаній. Окремою групою ризиків є поведінкові аспекти інвесторів. Відтік капіталу внаслідок зниження довіри або побоювань щодо переоцінки акцій технологічних гігантів може чинити тиск на котирування. Також зростає ризик перегляду ринкових очікувань на 2025 рік через уповільнення темпів зростання прибутковості ключових компаній індексу. Не можна оминути й секторні виклики. Зменшення обсягів інвестицій у хмарні обчислення та штучний інтелект – напрями, які вважаються драйверами зростання – потенційно здатне послабити динаміку розвитку високотехнологічного сегмента. Сукупність цих факторів формує умови підвищеної волатильності та значних коливань індексу NASDAQ у короткостроковій перспективі.

FTSE 100 – це індекс, який включає 100 компаній із найбільшою ринковою капіталізацією на Лондонській фондовій біржі, широко визнаний як головний індикатор британського фондового ринку. Станом на 2025 рік FTSE 100 залишається одним із ключових європейських фондових індексів, що відображає динаміку британського ринку. Він охоплює широкий спектр секторів економіки, серед яких провідні позиції за капіталізацією займають банки (приблизно £313 млрд), промислові товари та послуги (£281 млрд), охорона здоров'я (£259 млрд) та енергетика (£211 млрд). Така структура забезпечує індексу диверсифікований характер і робить його показовим індикатором стану економіки Великої Британії. Важливою особливістю є висока концентрація ринкової вартості в руках кількох гігантів. Такі компанії, як AstraZeneca, Shell, HSBC та Unilever, разом формують близько 27% капіталізації FTSE 100. Їхня динаміка значною мірою визначає коливання індексу, а їхні фінансові результати та стратегічні рішення впливають на інвестиційний клімат у країні. До складу FTSE 100 входять як міжна-

родні корпорації з глобальною присутністю, так і компанії, що представляють різні сектори – фінанси, добувну промисловість, споживчі товари, телекомунікації, охорону здоров'я, енергетику. Це забезпечує інвесторам широкий зріз ринкових тенденцій та робить індекс важливим орієнтиром для аналізу галузевих і регіональних перспектив. Ще однією ключовою характеристикою FTSE 100 є механізм його перегляду. Склад індексу оновлюється щоквартально, що дозволяє підтримувати його актуальність та відображати зміни у структурі ринку. Такий підхід гарантує, що індекс відображає найбільші та найвпливовіші компанії британської економіки у реальному часі. Цей індекс більше відображає глобальну присутність британських компаній, а не лише стан економіки Великої Британії, тому його рухи часто залежать від світових ринкових тенденцій і курсу фунта стерлінгів. FTSE 100 – це індекс, який включає 100 компаній із найбільшою ринковою капіталізацією на Лондонській фондовій біржі, широко визнаний як головний індикатор британського фондового ринку (рис. 5).

Станом на 2025 рік FTSE 100 зберігає позицію провідного індикатора ділової активності на Лондонській фондовій біржі. Він охоплює широкий спектр секторів, що відображає різнобічність британської та глобальної економіки. Найбільшими за капіталізацією залишаються банки (близько £313 млрд), промислові товари та послуги (£281 млрд), охорона здоров'я (£259 млрд) та енергетика (£211 млрд). Такий розподіл демонструє значну диверсифікацію та стійкість індексу. Водночас значну роль у динаміці FTSE 100 відіграють компанії-лідери за ринковою вартістю. AstraZeneca, Shell, HSBC та Unilever разом становлять близько 27% загальної капіталізації індексу. Їхня діяльність, фінансові показники та стратегічні рішення мають суттєвий вплив на рух індексу, а отже – і на інвестиційний клімат Великої Британії. До складу FTSE 100 входять як великі міжнародні корпорації, так і представники різних галузей економіки. Тут представлені фінанси, добувна промисловість, споживчі товари, телекомунікації, охорона здоров'я, енергетика та інші сегменти. Така структура дозволяє інвесторам відстежувати ключові ринкові тенденції, охоплюючи як внутрішній, так і глобальний контекст. Особливістю індексу є регулярність його оновлення. FTSE 100 переглядається щоквартально, що забезпечує його актуальність і дозволяє своєчасно відображати зміни у структурі ринку. Це створює умови для підтримки високого рівня репрезентативності індексу та збереження його статусу надійного барометра ринкової динаміки. Важливо наголосити, що FTSE 100 відображає не лише стан економіки Великої Британії. Значна частка компаній, які входять до індексу, ведуть активну міжнародну діяльність. Саме тому його коливання часто залежать від глобальних економічних тенденцій, геополітичних подій та змін у світовій фінансовій системі.

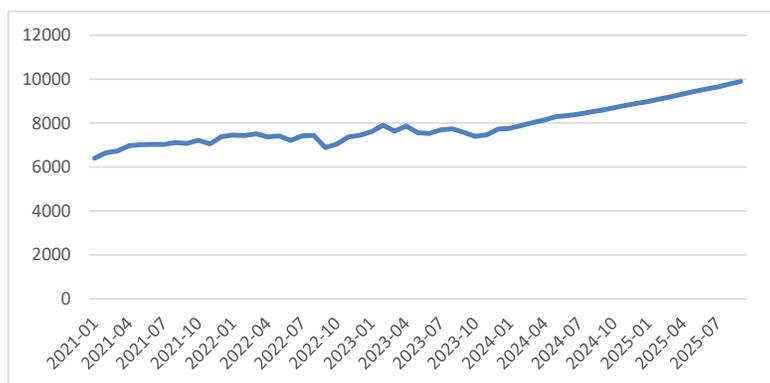

Рис. 5. Динаміка коливань фондового індексу FTSE 100, 2021–2025 рр.

Джерело: [9]

одатковим чинником впливу на динаміку індексу є курс фунта стерлінгів. Зміцнення чи послаблення національної валюти безпосередньо відображається на котируваннях компаній-експортерів і, відповідно, на загальному русі FTSE 100. У результаті індекс є не лише показником британського ринку, а й чутливим індикатором глобальних фінансових процесів. Для глибшого розуміння специфіки провідних світових фондових індексів доцільно здійснити їх порівняння за ключовими параметрами (табл. 1).

Порівняння чотирьох провідних фондових індексів демонструє суттєві відмінності у їхньому складі, методології розрахунку та ролі у відображенні стану ринків. По-перше, індекси різняться за кількістю компаній та секторальним охопленням. Якщо DJI є більш концентрованим і відображає динаміку лише 30 «блакитних фішок», то S&P 500 охоплює широкий спектр секторів і дає більш репрезентативну картину економіки США. NASDAQ, у свою чергу, зосереджений переважно на технологічному

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика ключових індексів
та їх роль у формуванні ринкових тенденцій**

Параметр	Dow Jones Industrial Average (DJI)	S&P 500	NASDAQ Composite	FTSE 100
Кількість компаній	30 великих «блакитних фішок»	500 найбільших компаній США	Понад 3 000 компаній, переважно технологічних	100 найбільших британських компаній
Метод розрахунку	Ціновозважений (залежить від ціни акцій)	Капіталізаційнозважений (залежить від ринкової вартості акцій у обігу)	Капіталізаційнозважений	Капіталізаційнозважений
Сектора охоплення	Промисловість, фінанси, технології, енергетика	Широкий спектр секторів економіки США	Переважно технології, біотех, комунікації, фінанси	Банки, енергетика, фармацевтика, промислові товари, споживчі товари, телекомунікації
Репрезентативність	Обмежений, фокусується на провідних корпораціях США	Найповніший показник економіки США	Відображає технологічний сектор США та інноваційні компанії	Показник британського фондового ринку з глобальною присутністю
Вплив окремої компанії	Високий (значна вага найдорожчих акцій)	Пропорційний ринковій капіталізації	Вплив технологічних гігантів особливо сильний	Високий вплив кількох лідерів (AstraZeneca, Shell, HSBC, Unilever)
Волатильність	Менша через стабільність компаній	Вища завдяки ширшому охопленню	Найвища через концентрацію технологій та інноваційних секторів	Помірна, залежить від глобальних і валютних факторів
Роль у формуванні ринкових тенденцій	Виконує роль індикатора стабільності й настроїв на ринку великих корпорацій США	Головний барометр економіки США та глобальних ринків	Визначає настрої інвесторів у технологічному секторі та інноваційних індустріях	Орієнтир для європейських і глобальних інвесторів, відображає стан провідних британських корпорацій

Джерело: систематизовано автором на основі [3, 8, 10]

сегменті, тоді як FTSE 100 відображає структуру британської економіки з високою міжнародною інтеграцією.

По-друге, методи розрахунку також визначають специфіку індексів. DJI залишається ціновозваженим, що робить його більш чутливим до зміни вартості окремих акцій. Натомість S&P 500, NASDAQ та FTSE 100 розраховуються за капіталізацією, що забезпечує більш збалансовану репрезентативність. По-третє, роль індексів у формуванні ринкових тенденцій є різною. DJI часто розглядають як індикатор стабільності провідних корпорацій США, тоді як S&P 500 вважається головним барометром американської та світової економіки. NASDAQ задає тон інноваційним і технологічним ринкам, тоді як FTSE 100 виступає важливим орієнтиром для європейських та глобальних інвесторів. Dow Jones має історичне значення як «промисловий» індекс, хоча сьогодні він включає компанії з різних секторів. S&P 500 є більш сучасним і комплексним показником ринку, що робить його основним орієнтиром для оцінки стану американської економіки. S&P 500 краще підходить для оцінки загальних ринкових тенденцій через свою широту, тоді як Dow Jones більше використовується для відстеження змін великих корпорацій і має важливе історичне значення. Таким чином, кожен індекс має власну нішу у світовій фінансовій системі. Їх комплексне використання дозволяє інвесторам та аналітикам отримати багатомірне уявлення про стан і перспективи розвитку глобальних ринків.

Висновки. Світові фондові індекси виступають ключовими орієнтирами для оцінки стану фінансових ринків, формування інвестиційних стратегій та прогнозування макроекономічних тенденцій. Вони виконують роль діагностичних і аналітичних інструментів, які дозволяють своєчасно виявляти ризики, визначати точки зростання та оцінювати настрої інвесторів. Порівняння провідних індексів – S&P 500, Dow Jones, NASDAQ та FTSE 100 – показало, що кожен із них має власну специфіку щодо складу, методів розрахунку та репрезентативності. S&P 500 відображає загальний стан економіки США, Dow Jones зосереджений на великих корпораціях, NASDAQ є барометром технологічного сектору, а FTSE 100 репрезентує британський фондовий ринок із вираженою глобальною інтеграцією. Динаміка цих індексів безпосередньо впливає на глобальні фінансові процеси, формуючи напрями руху капіталу, визначаючи інвестиційні потоки та виступаючи важливим фактором у розробці національних і корпоративних стратегій.

Таким чином, фондові індекси не лише відображають економічну реальність, але й формують її, будучи одночасно індикаторами та каталізаторами ринкових процесів. Їх комплексний аналіз є необхідною умовою для прийняття ефективних управлінських рішень на рівні держав, корпорацій та індивідуальних інвесторів у сучасних умовах високої глобальної взаємозалежності.

Список використаних джерел:

1. Diebold F. X., Yilmaz K. Measuring Financial Asset Return and Volatility Spillovers, with Application to Global Equity Markets. *The Economic Journal*. 2009. № 119 (534). С. 158–171. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2008.02208.x>
2. Smales L. A. Spreading the Fear: The Central Role of CBOE VIX in Global Stock Market Uncertainty. *Global Finance Journal*. 2022. № 51. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2021.100679>
3. Altinkeski B. K., Dibooglu S., Cevik E. I., Kılıç Y., Bugan M. F. Quantile Connectedness between VIX and Global Stock Markets. *Borsa Istanbul Review*. 2024. № 24 (1). С. 71–79. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bir.2024.07.006>
4. Liu Q., Zhou X., Wu C. Comparative Analysis of Spillover Effects in the Global Stock Market under Normal and Extreme Market Conditions. *International Journal of Financial Studies*. 2024. № 12 (2). DOI: <https://doi.org/10.3390/ijfs12020053>
5. Elsayed A. H., Asutay M., ElAlaoui A. O., Jusoh H. B. Volatility Spillover across Spot and Futures Markets: Evidence from Dual Financial System. *Research in International Business and Finance*. 2024. № 71. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2024.102473>

6. Pavliuk O., Rula O., Luhova K. Сучасні тренди індикаторів фондових ринків. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2021. № 2 (8), С. 55–65. DOI: <https://doi.org/10.32750/2021-0206>
7. Безвух С.В. Фондові біржові індекси в Україні та світі: сутність, методи розрахунку, тенденції і проблеми формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 8. С. 927–934.
8. Сіташ Т. Біржові індекси як індикатори активності фондового ринку. *Журнал Європейської економіки*. 2018. Том 17. № 1 (64). С. 110–125.
9. Фондові індекси. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/stock/>
10. Кузьминчук Н. В., Куценко Т. М., Терованесова О. Ю., Трикоза К.С. Стратегічне управління процесами залучення суспільства до інвестування на фондових біржах. *Ефективна економіка*. 2022. № 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.7.9>

References:

1. Diebold F. X., & Yilmaz K. (2009) Measuring financial asset return and volatility spillovers, with application to global equity markets. *The Economic Journal*, no. 119 (534), pp. 158–171. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2008.02208.x>
2. Smales L. A. (2022) Spreading the fear: The central role of CBOE VIX in global stock market uncertainty. *Global Finance Journal*, no. 51. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2021.100679>
3. Altinkeski B.K., Dibooglu S., Cevik E.I., Kılıç Y., & Bugan M.F. (2024) Quantile connectedness between VIX and global stock markets. *Borsa Istanbul Review*, no. 24(1), pp. 71–79. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.bir.2024.07.006>
4. Liu Q., Zhou X., & Wu C. (2024) Comparative analysis of spillover effects in the global stock market under normal and extreme market conditions. *International Journal of Financial Studies*, no. 12 (2). DOI: <https://doi.org/10.3390/ijfs12020053>
5. Elsayed A.H., Asutay M., ElAlaoui A.O., & Jusoh H.B. (2024) Volatility spillover across spot and futures markets: Evidence from dual financial system. *Research in International Business and Finance*, no. 71. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2024.102473>
6. Pavliuk O., Rula O., & Luhova K. (2021) Suchasni trendy indykatoriv fondovykh rynkiv [Modern trends of stock market indicators]. *Yevropeiskyi naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii*, no. 2(8), pp. 55–65. DOI: <https://doi.org/10.32750/2021-0206>
7. Bezvukh S. V. (2015) Fondovi birzhovi indeksy v Ukraini ta sviti: sutnist, metody rozrakhunku, tendentsii i problemy formuvannia [Stock exchange indices in Ukraine and the world: essence, calculation methods, trends and problems of formation]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 8, pp. 927–934.
8. Sitash T. (2018) Birzhovi indeksy yak indykatory aktyvnosti fondovoho rynku [Stock indices as indicators of stock market activity]. *Zhurnal Yevropeiskoi Ekonomiky*, no. 17(1/64), pp. 110–125.
9. Fondovi indeksy [Stock indices]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/stock/>
10. Kuzmynchuk N. V., Kutsenko T. M., Terovanesova O. Yu., & Trykoza K.S. (2022) Stratehichne upravlinnia protsesamy zaluchennia suspilstva do investuvannia na fondovykh birzhakh [Strategic management of processes of involving society in stock exchange investment]. *Elektronnyi zhurnal Efektyvna Ekonomika*, no. 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.7.9>

Стаття надійшла: 07.11.2025

Стаття прийнята: 05.12.2025

Стаття опублікована: 30.12.2025